

Skatteutskottets betänkande

1983/84:7

om höjning av skatterna på drycker och tobak, m. m. (prop. 1983/84:37)

Sammanfattning

I proposition 1983/84:37 föreslås bl. a. att skatterna på vin, sprit och tobak höjs i enlighet med principer som hittills har tillämpats i fråga om dessa skatter.

Med hänvisning till riksdagens beslut om den framtida vinbeskattningen våren 1983 (SkU 1982/83:47 reservation 2) yrkas i två motioner att beskattningen av lättvin skall läggas om.

Utskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motionerna.

Propositionen

Regeringen (finansdepartementet) föreslår i proposition 1983/84:37 att riksdagen antar vid propositionen fogade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1977:306) om dryckesskatt,
2. lag om ändring i lagen (1961:394) om tobaksskatt,
3. lag om ändring i lagen (1968:430) om mervärdesskatt,
4. lag om ändring i lagen (1977:975) med tulltaxa.

Förslagen innebär att skatten på drycker höjs den 21 november 1983 och skatten på tobaksvaror den 5 december 1983. Den författningsmässiga regleringen av vissa detaljer som tas upp i de under 3 och 4 angivna förslagen behandlar utskottet i andra sammanhang (SkU 1983/84:9 och 10).

Lagförslagen har följande lydelse.

1 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1977: 306) om dryckesskatt**

Härigenom föreskrivs att 10 och 11 §§ lagen (1977: 306) om dryckesskatt skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***10 §¹**

Skatten på spritdrycker och vin utgår med en grundavgift och en procentavgift.

Grundavgiften utgör per liter i fråga om

Grundavgiften utgör per liter i fråga om

1. spritdrycker 1 krona 10 öre för varje hel volymprocent alkohol,

2. starkvin 13 kronor 30 öre,

3. lättvin 4 kronor 25 öre.

Procentavgiften utgör för spritdrycker 50 procent och för vin 36 procent av detaljhandelspriset.

Med detaljhandelspriset förstås det pris som detaljhandelsbolaget tillämpar vid försäljning över disk, exklusive beloppet av skatt enligt lagen (1968: 430) om mervärdeskatt.

2. starkvin 15 kronor 70 öre,

3. lättvin 5 kronor 50 öre.

Procentavgiften utgör för spritdrycker 54 procent och för vin 36 procent av detaljhandelspriset.

Med detaljhandelspriset förstås det pris som detaljhandelsbolaget tillämpar vid försäljning över disk, exklusive beloppet av *pånt och* skatt enligt lagen (1968: 430) om mervärdeskatt.

11 §²

Skatten på malt- och läskedrycker utgår per liter med

40 öre för lagrat lättöl,

2 kronor 20 öre för öl,

5 kronor 80 öre för starköl,

40 öre för kolsyrad läskedryck,

20 öre för annan läskedryck.

Skatten på malt- och läskedrycker utgår per liter med

40 öre för lagrat lättöl,

2 kronor 20 öre för öl,

6 kronor 50 öre för starköl,

40 öre för kolsyrad läskedryck,

20 öre för annan läskedryck.

Denna lag träder i kraft den 21 november 1983.

¹ Senaste lydelse 1982: 282.

² Senaste lydelse 1982: 282.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1961: 394) om tobaksskatt

Härigenom föreskrivs att 1, 2 och 5 §§ lagen (1961: 394) om tobaksskatt¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Till staten skall enligt bestämmelserna i denna lag erläggas särskild skatt (tobaksskatt) för

a) cigarrer, cigariller, cigarretter, röktobak, snus och tuggtobak (ur tulltaxenummer 24.02); samt

b) *cigarrettpapper i detaljförpackning och cigarretthylsor* (ur tulltaxenummer 48.10).

Intill myckenhet som regeringen bestämmer må skattefrihet åtnjutas för tobaksvaror, *cigarrettpapper och cigarretthylsor*, som inkomma till riket såsom gåva till enskild person för dennes eget bruk.

Till staten skall enligt bestämmelserna i denna lag erläggas särskild skatt (tobaksskatt) för cigarrer, cigariller, cigarretter, röktobak, snus och tuggtobak (ur tulltaxenummer 24.02).

Intill myckenhet som regeringen bestämmer må skattefrihet åtnjutas för tobaksvaror, som inkomma till riket såsom gåva till enskild person för dennes eget bruk.

I de i andra stycket avsedda fallen skall, där tullfrihet ej åtnjutes, i stället för skatt erläggas för dessa fall särskilt stadgad tull.

Vid bedömning av till vilket tulltaxenummer viss vara skall hänföras tages ej hänsyn till sådan tulltaxering av varusats som göres med stöd av allmänna bestämmelserna andra stycket 3 b tulltaxan (1977: 975).

¹ Lagen omtryckt 1975: 141.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1975: 141.

² Senaste lydelse 1977: 979.

2 §³*Nuvarande lydelse*

För tobaksvara utgår skatten med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

Varuslag	Vikt för 1 st. gram	Belopp för	
		1 st. öre	1 kg kr.
Cigarrer och cigariller			
grupp I	t. o. m. 1,7	13,5	
" II	över 1,7 t. o. m. 3,0	18,0	
" III	" 3,0 " 5,0	21,5	
" IV	" 5,0	30,0	
Cigarretter			
grupp I	t. o. m. 0,85	26	
" II	över 0,85 t. o. m. 1,20	32	
" III	" 1,20 " 1,55	37	
" IV	" 1,55 " 1,90	42	
" V	" 1,90	46	
Röktobak		—	90:—
Tuggtobak		—	30:—
Snus		—	15:—

För cigarrettpapper och cigarretthylsor utgår skatten med 5 öre för varje påbörjad längd av 100 millimeter av ett blad eller en hylsa för framställning av en cigarrett.

Föreslagen lydelse

För tobaksvara utgår skatten med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

Varuslag	Vikt för 1 st. gram	Belopp för	
		1 st. öre	1 kg kr.
Cigarrer och cigariller			
grupp I	t. o. m. 1,7	13,5	
" II	över 1,7 t. o. m. 3,0	18,0	
" III	" 3,0 " 5,0	21,5	
" IV	" 5,0	30,0	
Cigarretter			
grupp I	t. o. m. 0,85	28	
" II	över 0,85 t. o. m. 1,20	35	
" III	" 1,20 " 1,55	40	
" IV	" 1,55 " 1,90	45	
" V	" 1,90	49	
Röktobak		—	100:—
Tuggtobak		—	32:—
Snus		—	16:—

³ Senaste lydelse 1983: 23.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

5 §

Den som inom riket för försäljning tillverkar tobaksvaror, *cigarettpapper i detaljförpackning eller cigaretthylsor* är skyldig att vara registrerad hos riksskatteverket samt att för sådant ändamål göra anmälan till verket.

Den som för återförsäljning till riket inför tobaksvara må, där införseln är av större omfattning eller eljest särskilda skäl därtill äro, efter ansökan registreras hos riksskatteverket.

Om verkställd registrering skall riksskatteverket utfärda bevis.

Inträder ändring i förhållande, varom uppgift lämnats i anmälan eller ansökan, skall riksskatteverket underrättas härom.

Denna lag träder i kraft den 5 december 1983.

Äldre bestämmelser om skatt på cigarettpapper och cigaretthylsor gäller dock till utgången av år 1983. Dessa bestämmelser tillämpas också efter utgången av år 1983 i fråga om cigarettpapper och cigaretthylsor för vilka skattskyldighet har inträtt senast den 31 december 1983.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1968:430) om mervärdesskatt

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1968:430) om mervärdesskatt¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §²

Från skatteplikt undantas

1) skepp för yrkesmässig sjöfart, fartyg för yrkesmässigt fiske eller för bogsering, bärgning eller livräddning, luftfartyg för yrkesmässig person- eller godsbefordran samt del, tillbehör och utrustning till sådant fartyg eller luftfartyg, när varan säljes eller uthyres till den som äger fartyget eller luftfartyget eller den som varaktigt nyttjar detta enligt avtal med ägaren eller när varan införes till landet för ägarens eller nyttjanderättshavarens räkning,

2) krigsmateriel som är underkastad utförselförbud och del till sådan krigsmateriel, när varan säljes till staten för militärt bruk eller för detta ändamål införes till landet för statens räkning,

3) läkemedel som utlämnas enligt recept eller säljes till sjukhus eller införes till landet i anslutning till sådan utlämning eller försäljning.

4) råolja, elektrisk kraft, värme samt gas och annat bränsle för uppvärmning eller energialstring, dock icke ved, torv, T-sprit eller annan fotogen än flygfotogen och fotogen för drift av snabbgående dieselmotor,

5) allmän nyhetstidning,

6) periodiskt medlemsblad eller periodisk personaltidning, när varan tillhandahålles utan vederlag eller till utgivaren, medlem eller anställd eller införes till landet under motsvarande förutsättningar, annan periodisk publikation som väsentligen framstår som organ för sammanslutning med huvudsakligt syfte att verka för religiöst, nykterhetsfrämjande, politiskt, miljövårdande, idrottsligt eller försvarsfrämjande ändamål eller att företräda handikappade eller arbetshindrade medlemmar samt utländsk periodisk publikation av annat slag när prenumeration på sådan publikation förmedlas mellan prenumerant och utländsk utgivare eller när sådan publikation inkommer direkt till prenumerant,

8) sådant alster av bildkonst som ägs av upphovsmannen eller dennes dödsbo,

9) vatten från vattenverk,

10) varulager, inventarium och annan tillgång som tillhör verksamhet, när överlåtelse sker i samband med överlåtelse av verksamheten eller del därav, fusion eller liknande förfarande,

12) trycksak som är tullfri enligt tulltaxan (1977:975) och framkallad eller enbart exponerad mikrofilm, när varan införes till landet som gåva eller annars utan vederlag, samt spritdryck, vin, starköl, tobaksvara, *cigarrettpapper och ci-*

12) trycksak som är tullfri enligt tulltaxan (1977:975) och framkallad eller enbart exponerad mikrofilm, när varan införes till landet som gåva eller annars utan vederlag, samt spritdryck, vin, starköl *och* tobaksvara vid införsel till landet i

¹ Lagen omtryckt 1979:304.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:885.

² Senaste lydelse 1982:288.

Nuvarande lydelse

garretthylsa vid införsel till landet i den ordning som avses i 18 § 4 lagen (1977:293) om handel med drycker eller i 1 § andra stycket lagen (1961:394) om tobaksskatt,

13) frimärke, dock icke vid omsättning eller införsel i särskild för butiks-försäljning avsedd förpackning,

14) dentalteknisk produkt, när den tillhandahålles tandläkare, dentaltekniker eller den för vilken produkten är avsedd.

(Se vidare anvisningarna.)

Föreslagen lydelse

den ordning som avses i 18 § 4 lagen (1977:293) om handel med drycker eller i 1 § andra stycket lagen (1961:394) om tobaksskatt,

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

4 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1977: 975) med tulltaxa

Härigenom föreskrivs att 22 och 24 kap. lagen (1977: 975) med tulltaxa skall ha nedan angivna lydelse.

22 kap. Drycker, sprit och ättika¹

Nuvarande lydelse

Anm. För spritdrycker eller viner, vilka införes i den ordning som anges i 18 § 3. lagen (1977: 293) om handel med drycker, utgår, om tullfrihet ej åtnjutes, tull med följande belopp, räknat för helbutelj om 75 centiliter:

Spritdrycker, hänförliga till tulltaxenr 22.09 106:—
Vin:

musserande:

champagne 34:—

annat 25:—

andra slag med en alkoholhalt:

överstigande 15 volymprocent 30:—

ej överstigande 15 volymprocent 14:—

För spritdrycker eller viner, vilka införes i den ordning som anges i 18 § 4. lagen (1977: 293) om handel med drycker, utgår tull med av partihandelsbolaget för alkoholdrycker fastställt belopp, motsvarande:

1. tull enligt vad i 22 kap. sägs;

2. skatt enligt 10 § lagen (1977: 306) om dryckesskatt; samt

3. mervärdesskatt enligt lagen (1968: 430) om sådan skatt.

För starköl som införes enligt första och andra styckena utgår tull med 8 kronor per liter.

Föreslagen lydelse

Anm. För spritdrycker eller viner, vilka införes i den ordning som anges i 18 § 3. lagen (1977: 293) om handel med drycker, utgår, om tullfrihet ej åtnjutes, tull med följande belopp, räknat för helbutelj om 75 centiliter:

Spritdrycker, hänförliga till tulltaxenr 22.09 115:—

Vin:

musserande:

champagne 38:—

annat 27:—

andra slag med en alkoholhalt:

överstigande 15 volymprocent 34:—

ej överstigande 15 volymprocent 16:—

För spritdrycker eller viner, vilka införes i den ordning som anges i 18 § 4. lagen (1977: 293) om handel med drycker, utgår tull med av partihandelsbolaget för alkoholdrycker fastställt belopp, motsvarande:

1. tull enligt vad i 22 kap. sägs;

2. skatt enligt 10 § lagen (1977: 306) om dryckesskatt; samt

3. mervärdesskatt enligt lagen (1968: 430) om sådan skatt.

För starköl som införes enligt första och andra styckena utgår tull med 9 kronor per liter.

¹ Senaste lydelse 1982: 1010.

24 kap. Tobak²*Nuvarande lydelse*

Anm. För tobaksvaror, vilka införes i den ordning som avses i 1 § andra stycket lagen (1961: 394) om tobaksskatt eller i förordningen (1966: 394) om rätt för resande m. fl. att införa varor tull- och skattefritt, utgår, om tullfrihet ej åtnjutes, tull med följande belopp:

Varuslag	Vikt för 1 st. gram	Belopp för	
		1 st. öre	1 kg kr.
Cigarrer och cigariller	högst 3	22	
	mer än 3	42	
Cigarretter	högst 0,85	33	
	över 0,85 t. o. m. 1,20	40	
	över 1,20	47	
Andra slag av färdiga tobaksvaror			115:—

Föreslagen lydelse

Anm. För tobaksvaror, vilka införes i den ordning som avses i 1 § andra stycket lagen (1961: 394) om tobaksskatt eller i förordningen (1966: 394) om rätt för resande m. fl. att införa varor tull- och skattefritt, utgår, om tullfrihet ej åtnjutes, tull med följande belopp:

Varuslag	Vikt för 1 st. gram	Belopp för	
		1 st. öre	1 kg kr.
Cigarrer och cigariller	högst 3	22	
	mer än 3	42	
Cigarretter	högst 0,85	35	
	över 0,85 t. o. m. 1,20	44	
	över 1,20	51	
Andra slag av färdiga tobaksvaror			125:—

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1984.

² Senaste lydelse 1983: 24.

Motioner

Med anledning av propositionen har väckts följande motioner.

1983/84:49 av Lennart Brunander (c) och Kjell A. Mattsson (c)

I motionen yrkas att riksdagen med ändring av propositionen reformerar beskattningsprinciperna för lättviner i enlighet med vad som anförts i motionen.

1983/84:52 av Bo Lundgren (m)

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen beträffande en ändrad beskattning av lättviner.

Utskottet

Dryckesskatten för vin och sprit utgår i form av en grundavgift och en procentavgift. Grundavgiften är för spritdrycker 1:10 kr. per liter och volymprocent alkohol, för starkvin 13:30 kr. per liter (oavsett alkoholhalt) och för lättvin 4:25 kr. per liter. Procentavgiften utgår för spritdrycker med 50 % och för viner med 36 % av priset exkl. mervärdeskatt. Nuvarande skattesatser trädde i kraft den 1 januari 1983.

I propositionen föreslås att skatten på dessa drycker och på starköl höjs fr. o. m. den 21 november 1983. Beträffande viner innebär förslaget att grundavgiften blir 15:70 kr. för starkvin och 5:50 kr. för lättvin, medan procentavgiften liksom hittills behålls oförändrad. När det gäller spritdryckerna behålls grundavgiften oförändrad medan procentavgiften höjs till 54 %. Skatten på starköl höjs enligt förslaget från 5:80 kr. till 6:50 kr. per liter.

Samtidigt föreslås en detaljändring som berör panten för returglas. Alkoholbolagen avser att höja panten från 50 öre till 1 kr. per butelj. Enligt vad utskottet erfarit pågår dessutom diskussioner om att låta pantsystemet omfatta även engångsglas. I propositionen föreslås att panten, som f. n. ingår i underlaget för procentavgiften, undantas från denna beskattning. Utskottet instämmer i detta förslag.

I samband med skatteändringarna avser alkoholbolagen att justera priserna också med hänsyn till kostnadsutvecklingen. För vin och sprit blir totaleffekten att priset på de vanligaste spritdryckerna stiger med 9–13 kr., på starkvin med drygt 4 kr. och på flertalet lättviner med 1:50–2:50 kr. per helbutelj.

I motion 49 yrkar Lennart Brunander (c) och Kjell Mattsson (c) att beskattningen av lättviner ändras i enlighet med riksdagens beslut våren 1983 (SkU 1982/83:47 reservation 2). Enligt detta beslut bör beskattningen av lättviner successivt läggas om i samband med kommande skattehöjningar på alkoholområdet och utformas så att man tar ut en större andel av skatten genom grundavgiften och sänker procentavgiften för viner i prislägen upp till 60–70 kr.

Bo Lundgren (m) åberopar också riksdagens nämnda beslut och kräver i motion 52 ett snart förslag från regeringen om en sänkning av procentavgiften för lättviner. Skattebortfallet bör enligt hans mening täckas genom en höjning av grundavgiften eller genom ett ökat skatteuttag på alkoholstarkare drycker.

I propositionen anför departementschefen att han vid sin prövning av frågan om en omläggning av vinbeskattningen inte funnit någon acceptabel lösning som utan olägenheter av skilda slag sänker priset på viner i mellansprisläget. Han har därför inte nu varit beredd att föreslå någon ändring av nuvarande beskattningsprinciper.

Yrkanden om lättnader i beskattningen av kvalitetsviner har behandlats av riksdagen vid upprepade tillfällen. Dessa yrkanden har grundat sig på uppfattningen att inköpspriserna på kvalitetsviner stigit snabbare än i fråga om annat vin och att beskattningsreglerna förstärkt prisskillnaderna på ett sätt som inte kan motiveras av alkoholpolitiska skäl. En annan utformning av beskattningen skulle enligt denna ståndpunkt kunna göra kvalitetsvinerna åtkomliga även för normala inkomsttagare och främja en övergång till alkoholsvaga drycker.

Utskottet har vid sin återkommande prövning av denna fråga avvisat de framställda kraven. Som utskottet då framhållit slår skatten redan i dag väsentligt hårdare mot det prisbilliga sortimentet, om man ser till försäljningspriset i förhållande till inköpspriset. Härtill kommer att prisökningarna för dessa viner under en följd av år hållits på en högre nivå än som föranleds av den allmänna prisutvecklingen. Detta medför att utskottet – med hänsyn bl. a. till den oroande utvecklingen i fråga om hemtillverkning – inte är berett att förorda skatteskärpningar för detta sortiment utöver vad som följer av de principer som hittills har tillämpats i fråga om denna prissättning. Utrymmet för skattehöjningar är av motsvarande skäl begränsat även när det gäller spritdrycker. Eftersom beskattningen av de billigaste dryckerna bör avvägas med hänsyn till vad som är lämpligt från alkoholpolitiska utgångspunkter saknas enligt utskottets uppfattning utrymme för att därutöver vidta skattehöjningar inom detta sortiment för att finansiera skattelättnader för andra drycker.

Utskottet kan inte heller vitsorda att skatten på de dyrare vinerna är oskäligt hög. Höjningarna av skatten på lättviner har alltsedan början av 1960-talet utformats så att skattehöjningarna i kronor räknat blivit lika stora för alla viner. Procentavgiften har hela tiden varit oförändrad, och Vin- & Spritcentralens och Systembolagets prispålägg i övrigt är förhållandevis små. Enligt vad utskottet erfarit är inte heller prisläget för kvalitetsvinerna anmärkningsvärt högt här jämfört med Europa i övrigt.

Utskottet finner – nu liksom tidigare – att en sänkning av procentavgiften för lättviner inte kan motiveras och avstyrker motionerna. Utskottet har inte heller i övrigt något att erinra mot de förslag rörande dryckesbeskattningen som läggs fram i propositionen.

De skatteändringar i fråga om tobaksvaror som föreslås i propositionen innebär i stort sett att priserna kommer att höjas med 5 %. Skatten på cigarrer och cigariller ligger dock kvar på tidigare nivå. I fråga om cigaretter innebär förslaget att skatten höjs med 2 öre och för övriga cigaretter med 3 öre per styck. Skatten på cigarettpapper och cigaretthylsor – 5 öre per papper eller hylsa – slopas men inkomstbortfallet kompenseras med en förhöjd skatt på röktabak.

Utskottet tillstyrker dessa förslag.

Förslagen i propositionen medför vissa följdändringar beträffande tulltaxan och mervärdeskatten. Utskottet har inte heller något att erinra mot dessa förslag men kommer att ta upp den författningsmässiga regleringen av dessa frågor i annat sammanhang.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *skatten på lättvin*
 - a) att riksdagen med avslag på motion 1982/83:49 bifaller proposition 1983/84:37 i denna del,
 - b) att riksdagen avslår motion 1982/83:52,
2. beträffande *övriga ändringar av dryckesbeskattningen*
att riksdagen bifaller propositionen i dessa delar,
3. beträffande *tobaksbeskattningen*
att riksdagen bifaller propositionen i denna del,
4. beträffande *nu aktuella lagförslag*
att riksdagen antar de vid propositionen fogade förslagen till
 1. lag om ändring i lagen (1977:306) om dryckesskatt,
 2. lag om ändring i lagen (1961:394) om tobaksskatt.

Utskottet hemställer att ärendet avgörs efter endast en bordläggning.

Stockholm den 10 november 1983

På skatteutskottets vägnar

RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Knut Wachtmeister (m), Valter Kristenson (s)*, Stig Josefson (c), Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Egon Jacobsson (s), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp)*, Lars Hedfors (s), Anna Lindh (s)* och Ewy Möller (m).

*Ej närvarande vid justeringen.

Särskilt yttrande:

Knut Wachtmeister (m), Bo Lundgren (m), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp) och Ewy Möller (m):

Riksdagen beslöt i våras bifalla den reservation om utformningen av lättvinsbeskattningen som avgetts av skatteutskottets minoritet. Detta innebär att en successiv sänkning av skatten på kvalitetsviner i mellanprisläge skulle ske.

Reservationen hade grundats på såväl riksdagsmotioner som en skrivelse från socialstyrelsens nämnd för alkoholfrågor. Genom rimligare priser på kvalitetsviner skulle dessa komma att bli tillgängliga för fler och därmed främja det alkoholpolitiska målet att stimulera en övergång till konsumtion av alkoholsvaga drycker.

I proposition 1983/84:37 redovisar föredragande statsrådet tekniska svårigheter att utforma vinbeskattningen i enlighet med riksdagens beslut. Han säger sig vidare inte nu vara beredd föreslå några ändringar.

Enligt vår mening överdrivs de svårigheter som redovisas i propositionen. Arbetet med att finna en tekniskt godtagbar utformning av vinbeskattningen i enlighet med riksdagens beslut i våras bör fortsätta och förslag i frågan snarast läggas till riksdagen.

